

Årsskrift 2025

Grejs Lokalhistorisk Forening

Vesterbygård i Grejs

En historie fra en svunden tid
og mit andet barndomshjem

Af Inger Marie Nutkins Larsen, Grejs

Jeg fik lyst til at fortælle lidt om en af Grejs' store gårde, da jeg erfarede, at Vesterbygård på Vestermarksvej 14 i Grejs vil forsvinde og bygningerne blive revet ned på grund af byudviklingen i Grejs.

Gården fra 1922 var arnested for Mikkelsen-dynastiet, som det blev kaldt, når man dengang snakkede om Grejs. Fire gårde i Grejs tilhørte en Mikkelsen. Grejs var kendt for sine Mikkelsener. Min mor Bodil Mikkelsen blev gift med min far - naboens søn - Frede Larsen, som boede på nabogården Anes Minde, Vestermarksvej 15. Her blev jeg født og voksede op. Jeg flyttede tilbage til mit barndomshjem i år 2000 sammen med min mand Glenn. Nu er jeg enke og bor selv på ejendommen, som har været i min fars familie siden 1926.

Vesterbygård var som mit andet barndomshjem, så her kan du læse lidt om gårdens historie, krydret med historier om de mennesker, der har færdedes der og mine egne barndomsoplevelser på gården.

Mit barndomshjem Vestermarksvej 15, som hedder Anes Minde – Lena til højre var mine forældres feriebarndomshjem fra København, de to andre er min ældste kusine Elsebeth og min fætter Niels Kristian.

Billedet er fra besættelsesårene, hvor københavnske børn fik mulighed for at komme på landet til frisk luft og god mad i deres sommerferier. Lena kom hos mine forældre igen mange år hver sommer.

Min mor Bodil, min søster Kirsten og mig i midten som 6-årig med fletninger.

Historien om Vesterbygård

Min oldefar Mikael Mikkelsen blev i 1885 forpagter af den oprindelige præstegård, en flot firlænget bindingsværksgård med stråtag,

Førhen var en præstegård både bolig for præsten, og havde også jorder og dyr tilknyttet, så præsten havde noget at leve af. Præsten kunne ikke selv drive gården, men havde en forpagter, piger og karle til at passe bedriften.

Grejs Præstegård, tegnet af C.J. Jespersen Ensted i 1877

Harriet og Jens Mikkelsen – min mormor og morfar

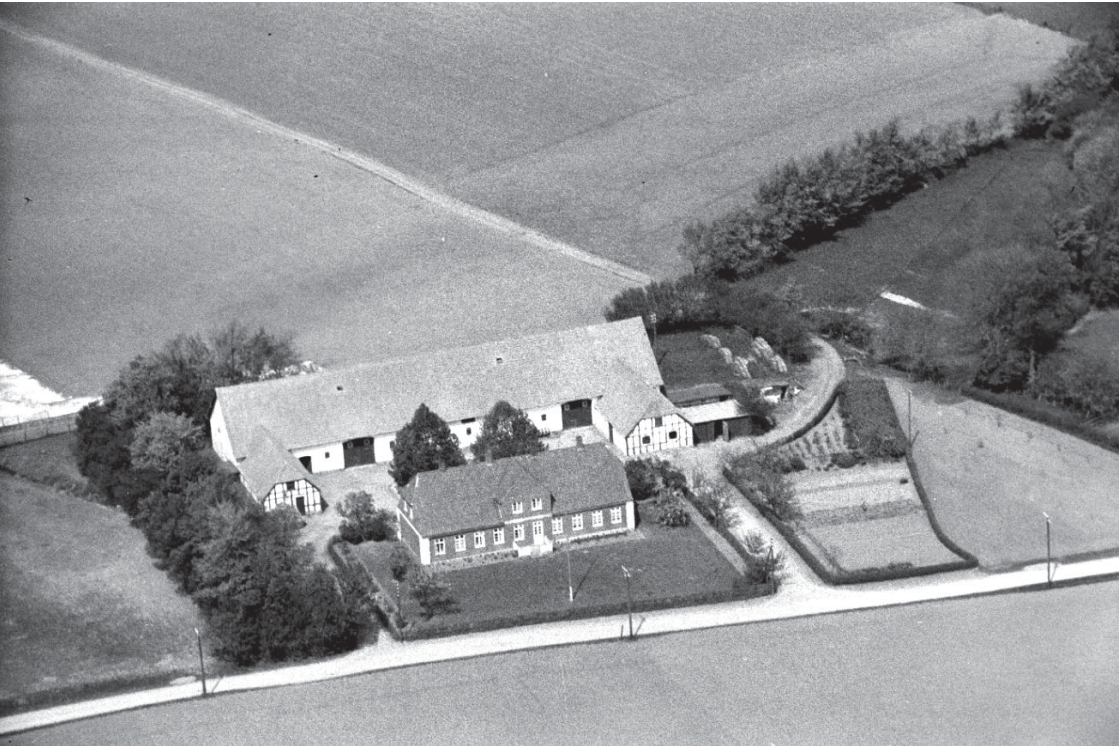
Mikael Mikkelsen og hans kone Margrethe fik 4 sønner: Jens, Hans, Niels og Henrik. Da Mikael Mikkelsen blev syg og indlagt på Finseninstitutionen i

København overtog Jens Mikkelsen, der var min morfar, forpagtningen i 1915, efter han samme år var blevet gift med Harriet Hansen på 21 år. Hun kom fra Ringsted på Sjælland, og var pige i huset hos præstefamilien. Der lærte de hinanden at kende.

Jens ønskede at købe præstegården og de tilhørende jorder. Han opsagde forpagtningsskiftet, der løb frem til 1. april 1917 og ville ikke forny den. Men det gik trægt med forhandlingerne, og på grund af bureaukratiet fik Jens først den 12. marts 1917 endelig besked om, at han kunne købe gården. Det var kun 14 dage før hans forpagtning udløb. Jens gjorde i de år tjeneste hos Sikringsstyrken i Avedøre og Tranegilde, og den unge Harriet klarede driften på gården alene med hjælp fra

Harriet og Jens på gårdspladsen

Vesterbygård i 1947. Bindingsværket på endegavlene af sidebygningerne stammer fra den gamle præstegård. Jens fandt en inskription på en af egestolperne med årstallet 1664 skrevet med romertal.

gode folk i Grejs. Jens havde opsagt alle sine folk på gården, fordi han ikke havde kunnet få købet godkendt i ordentlig tid. Han søgte derfor om 14 dages “så-orlov”, og fik det allernådigst godkendt, så han selv kunne komme hjem og så markerne til.

Betingelsen for, at Jens og Harriet kunne købe præstegården var, at de indenfor 5 år byggede en ny gård. Det blev Vesterbygård, som blev bygget fra 1917 og stod helt færdig i 1922.

Jens Mikkelsen var en kendt person i området. Han var medlem af sognerådet i mange år, sognerådsformand og medlem af amtsrådet.

Jens og Harriet fik 7 børn: Ellen Margrethe, Bodil, Jens Michael, Inger Marie, Herdis, Edith og Knud - alle født mellem 1917 og 1930.

*Jens og Harriets 7 børn, min mor Bodil står i midten i bagerste række.
På hendes venstre side Jens Michael.
Pigen med den hvide krave er Inger Marie, der døde som 13 årig.*

Harriet - en stærk kvinde

Harriet var en kvinde med ben i næsen. Hun stod for driften alene i de første år, da Jens igen var indkaldt til Sikringsstyrken på Fanø i 1917, mens hun ventede det første barn. Hun stod for en stor husholdning, hvor karle, piger og fodermester og deres børn skulle have mad. Hun passede en stor pryd- og urtehave, hun hjalp til med malkningen af køerne og det var udelukkende hendes ansvar at passe kalvene. Hun fødte 7 børn på 13 år og hun havde den store sorg at miste ét af børnene, Inger Marie på 13 år, til den frygtede tuberkulose. Inger Marie, som jeg er opkaldt efter, blev smittet med kvægtuberkulose og døde af tuberkuløs meningitis som 13-årig i 1935. Se mere om denne specielle form for tuberkulose til sidst.

Jens og Harriet var nabo til præstegården og havde meget samvær med de skiftende præster, hvilket var en stor fornøjelse for begge parter.

Harriet brød sig ikke om praleri og selvglæde

Men Harriet var også en kvinde, der ikke brød sig om praleri og selvglæde. Det fortælles, at hun blev vred, da en præst meget højtideligt og sagligt sad og fortalte, at han selvfølgelig ikke havde læst til præst for at passe have. Præstens have med store frugttræer, bærbuske og blomsterbede var nabo til Harriets have. Harriet sagde, at hun da havde kendt mange præster, der var blevet både provst **og** biskop **og** havde været dygtige til at holde have. Jens Mikkelsen kom da netop hjem fra byen og kunne se og høre, at der var behov for en cigar og fandt skyndsomt cigarkassen frem.

Edith og Jens Michael på hesteryg i gårdspladsen.

Store forhold på Vesterbygård og uartige børn

Stuehuset havde fire skorstene og to døre ud mod gårdspladsen – den “dagle” indgang for arbejdsfolk og staldfolk, og den “fine fordør” i den anden ende til gæster og særlige anledninger.

Det blev fortalt i min familie, at min mor Bodil var lidt af en vildbasse. En dag, da de var alene hjemme tog hun sin cykel og cyklede rundt inde i huset – ind ad bagdøren - gennem bryggerset, hele vejen gennem køkkenet, spisestuen, den pæne gang og ud ad fordøren. Hu-hej, hvor det gik – jeg ved ikke hvad Jens og Harriet sagde efterfølgende – det meldte historien ikke noget om.

Jens byggede stort i 1918 – den største bygning - stalden - var ca. 14 m bred og 50 m lang. Det fik den gamle kromand Hans Jesper Pedersen i Grejs til at udtale: “*Gu’ ved hvem han bygger til, for han bygger sgu æt’ til sig sjæl, for det ka’ han æt’ klare*”. Men det gjorde han. Det var en stor bedrift, og der var ansat fodermester, karle og piger. Der var mange heste, køer, grise, og alt hvad der hørte til en stor gård.

*Det fortælles, at det var en sport for de unge at balancere på staldens tagryg
– hvem kunne gå længst.*

*To drenge på taget af den store lade på Vesterbygård.
Det vides ikke, hvem de dristige drenge var.*

Jens Michael Mikkelsen med mange tillidsposter, gift med Gerda – også meget aktiv

Jens Michael overtog Vesterbygård efter sine forældre, først som forpagter fra 1952, og senere i 1960 købte han og Gerda, som han var blevet gift med, gården. Jens Michael var kendt i brede kredse. Han beklædte ligesom sin far mange tillidsposter: Han var brandfoged, formand for Ulkjær Mejeri og senere næstformand i kredsbestyrelsen for MD (Mejeriselskabet Danmark), i bestyrelsen for forskellige kvægavlerforeninger, formand for frysehuset i Grejs, formand for elselskabet VOH, senere Elsam og formand for Grejs Vandværk.

En lille historie knytter sig til vandværket. Kusine Bente fortæller, at hun og jeg blev sendt rundt til de husstande, der var tilsluttet vandværket, for at samle vandafgiften ind. Der var vist 127 dengang – hvor vi måtte banke på og bede om pengene.

Han havde derudover et hverv som vurderingsmand ved kreditforeningerne i 30 år.

Gerda, hvis far var lærer, arbejdede - udover at passe hus, børn og gård - som lærervikar på Lindved skole. Hun var aktiv i flere foreninger, bl.a. som formand for Lokalhistorisk forening, formand for menighedsrådet og medlem af skolekommissionen.

Gerda og Jens Michael fik 5 børn - 4 piger og en dreng: Hanne, Birgit, Grethe, Bente og Niels Kristian. Birgit og Grethe er døde, og de tre andre er bosiddende andre steder i landet.

Gerda og Jens Michael i den fine fordør med Hanne på hendes dåbsdag.

Barndomsoplevelser med min nabo Vesterbygård

Gården havde i sine velmagtsdage en besætning på 85 køer, kalve, søer og opdræt af slagtesvin. Desuden høns og kyllinger på loftet over den ene længe. Der var meget, der skulle passes og børnene måtte hjælpe til. Men det var også en spændende og udfordrende legeplads, når dagens opgaver var tilendebragt.

Jeg, som er datter af Bodil - Jens Michaels søster, der blev gift med Frede Larsen, blev født og voksede som sagt op på Vestermarksvej 15. Min bedste veninde var Bente – vi var naboer, kusiner og født samme år.

Vesterbygård var en daglig del af min tilværelse. Når jeg om morgenen gik til skolebussen ved Grejs Brugs slog jeg altid et slag indenom gårdspladsen for at følges med de andre, og på tilbagevejen slog jeg indenom igen – især om lørdagen, hvor vi altid fik pandekager, og jeg hver lørdag igen blev spurgt, om jeg ville spise med – det ville jeg jo gerne hver gang, og mine forældre måtte altid vente forgæves med frokosten.

En udfordrende og farlig legeplads på Vesterbygård

Når der var høstet, skulle der køres meget halm ind – vi skulle lægge halmballerne på vognen, og læsset blev højere og højere. Det var sjovt at sidde i det høje læs halm på hjemvejen, men det væltede af og til. Jeg husker ikke, at nogen kom til skade, men det gav en voldsom mavepuster, når man pludselig gled ned med hele det samlede læs og landede i vild forvirring i en stor stak halmballer.

Halmen skulle på loftet, og vi skulle sætte det på plads. Hele det store

*Vi leger i gårdspladsen – bag os den nye svinestald i to etager. Til venstre Hanne og Inger Marie bag hende. Til højre Birgit og bag hende Bente.
Niels Kristian i barnevognen.*

loftsrum blev fyldt op helt op til rygningen. Når alt det hele var kommet i hus, kunne vi i de efterfølgende måneder grave gange og lave huler i halmen fra den ene ende til den anden - alle de 50 meter - og slutte af med et spring på 3-4 m ned i en dyngde halm til dyrene på lade gulvet. Det gav et dejligt sus i maven.

Vi havde fået streng besked på ikke at lege i kornsiloen. Selvfølgelig skulle det så en dag alligevel prøves. Vi kravlede på indersiden af brædderne i siloen – med fødderne placeret forsigtigt på lægterne, der holdt brædderne sammen, og holdt fast i lægterne over os. Pludselig faldt kusine Grethe ned. Korn suger ligesom kviksand og hun forsvandt langsomt nedad. Hurtigt måtte vi hente hjælp – Jens Michael kom springende og fik hende halet op – og vi fik alle en overhaling – godt røde om ørerne.

Det var ikke altid sjovt, når ens mor kunne holde øje med, hvad der foregik hos naboen. Vi børn syntes, det var sjovt at løbe rundt på toppen af murene, da den gamle svinestald blev revet ned, så en ny i to etager kunne bygges op. Turen på toppen blev spottet af min mor Bodil, der hjemmefra kunne se os børn, og så ringede hun til Gerda på gården, og dermed var den leg stoppet.

Vesterbygård med beboelseshuset i en snevinter.

En pinsetur i Vesterbygårds skov - med biler og traktor og arbejdsvogn. Vognen bruges som bord.

Vesterbygård i en snevinter, set fra Vestermarksvej.

En svunden tid med samvær og fritid på Vesterbygård

De store vidder – de grønne marker, hvor køerne gik, hvorfra vi skulle ud at drive dem hjem hver aften, er nu udstykket og fyldt med nye boliger og nyt liv. Jens Michaels skov, hvor familien siden Harriets og Jens tid hvert år til pinse har holdt frokost i det grønne pinsesøndag, tilhører nu kommunen, og der er fri adgang til denne dejlige gamle skov præget af store egetræer.

Skoven emmer for mig af gamle minder: fange igler i bækken - onkler, der kunne springe kraftspring hen over græsset, to-mand-fremfor-en-enke-legen, varme kokasser, man kunne træde i med bare tæer, blomsterbuketter med engblommer, som dengang fandtes her, de voksnes snakken og spisen, mens vi børn gik på eventyr i skoven og legede cowboys og indianere eller stenalderfolk med bue og pil skåret i hasselkæppe.

Vesterbygård har været en hjørnesten i Grejs' udvikling fra landbrugssamfund til, hvad byen er i dag. Dengang var 85 køer virkelig stordrift – det kan man ikke mere leve af som landmand.

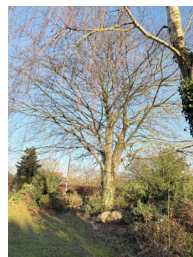
Samling af heste og deres ryttere på jordene bag Grejs - man kan svagt ane Grejs Kirke i baggrunden, længst til venstre i billedet. Måske gøres der klar til ringridning.

Den nyere historie om Vesterbygård

Jens Michael og Gerda solgte i 1997 gården til Karen og Keld Gude. Den blev solgt igen senere til Inga Lynggaard og Poul Germann, som senere igen solgte gården og jorderne til Vejle kommune til udstykning og byggeri. Nu står Vesterbygård til nedrivning for at give plads til boliger.

Poul Germann kom en dag sidste sommer og forærede mig den granitbænk, der havde stået i haven ved Vesterbygård under den store blodbøg, som et minde om Jens og Harriets bryllup i 1915. Poul syntes, den skulle tilhøre familien, og han og Villy Schytz kom og satte den op i min have.

Granitbænken med årstallet 1915 hugget ind i bænken og Inga Lynggaard har malet tallene op. Stenen lå ved den store blodbøg i Vesterbygårds have. Nu står den som bænk i min have på Vestermarksvej 15.

Vesterbygård i februar 2025. På gårdens jord er der tættest på bygningerne opført det nye boligkvarter Grejs Have på Degnesvinget. På jordene længere væk fra gården er der et helt nyt parcelhuskvarter under opførelse (Provstevejen, Pavevænget, Pastorgangen og Bispegyden).

Årsskriftet er skrevet af Inger Marie Nutkins Larsen, Vestermarksvej 15 Grejs.
Dronefotos optaget af Finn Bjerrisgaard, Grejs. Luftfotoet af gården fra 1947 er fra Det
kgl. Biblioteks luftfotosamling. Øvrige billeder er private fotos.

Opsætning v/Kurt Gosvig, Grejs. Tryk: Trekantens Lyntryk, Sydkajen 2, 7100 Vejle.

Kilder:

Bogen Landsbyen Grejs – fortællinger om Folk og Fæ, 1. oplag november 2000. Udgivet
af Lokalhistorisk Forening.

Krønike om Harriets liv - fortalt gennem ord og billeder af Inger Mikkelsen
Mundtlige overleveringer fra familien gennem tiden og mine egne oplevelser.

Forklaringer:

MD – Mejeriselskabet Danmark blev stiftet i 1970 af mindre landmejerier og regionale
mejeriselskaber

Sikringsstyrken – den danske hærs ekstraordinære styrke under 1. Verdenskrig, der
skulle være klar til en egentlig mobilisering, hvis der blev krig i Danmark.

Min moster Inger Marie døde af tuberkulose, også kaldet tæring pga. et stort vægttab
under sygdommen. Den kunne angribe mange organer: lunger, knogler, hjernehinden,
tarm, lymfeknuder. Smitten sker oftest gennem indånding af lungetuberklen fra andre
smittede. Kvægtuberkulose kan overføres via ikke-pasteuriseret mælk fra en smittet ko.
Kvægtuberkulose har været udryddet i Danmark siden 1950, men findes stadig i mange
ulande.